

YEŞİL EKONOMİ VE KÜRESELLEŞME: KARŞILIKLI ETKİLEŞİM VE DÖNÜŞÜMSEL SÜREÇ¹

GREEN ECONOMY AND GLOBALIZATION: MUTUAL INTERACTION AND TRANSFORMAL PROCESS

Tuğberk Çiloğlu

Araş.Gör., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, utugberk@gmail.com

ÖZET

**Kabul Tarihi /
Accepted:18.10.2018**

Küreselleşme konusu, uzun zamandır iktisat literatüründe tartışılan bir konudur. Özellikle 1970'li yıllardan itibaren etkisini gösteren küreselleşme süreci, ekonomik, sosyal, ideolojik ve kültürel boyutta kendisini göstermiştir. Özellikle, ekonomik küreselleşmenin artmasıyla beraber çevre kirliliğinde çok ciddi artışlar görülmüştür. Artan çevre kirliliği ise yeni politikalar çerçevesinde yeşil ekonomi arayışlarını beraberinde getirmiştir. Bu çalışmada, küreselleşme sürecinin geçmişten günümüze gelişim aşamasıyla beraber, artan çevre kirliliği sonucunda çevreci politikaların dönüşümsel süreci incelenmiştir.

**İletişim /
Correspondence:
Tuğberk Çiloğlu**

Anahtar Kelimeler: : Yeşil ekonomi, Küreselleşme, İklim Değişikliği.

ABSTACT

The topic of globalization is a issue that has long been discussed in the economic literature. The globalization process, which has been influential since the 1970s, has manifested itself in economic, social, ideological and cultural dimensions. Especially, with the increase of economic globalization, very serious increases have been observed in environmental pollution. Increasing environmental pollution has accompanied the search for a green economy within the framework of new policies. This study examines the transformational process of environmentalist policies as a result of increasing environmental pollution, along with the period of the global development of the globalization process in the past.

Keywords: Green economy, Globalization, Climate Change.

¹ 28-30 Nisan 2015 tarihinde Ege Üniversitesi'nde düzenlenen 18. Uluslararası İktisat Öğrencileri Kongresi'nde tam metin bildiri olarak sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Küresel ekonomi, Sanayi Devrimi'yle beraber büyük bir değişim ve dönüşüm içerisine girmiştir. Sanayi Devrimi'yle birlikte üretimde el emeği yerine makinelerin kullanılması verimlilikte ciddi artışlara yol açmıştır. Yaşanan bu verimlilik artışları sanayi üretiminde büyük artışları da beraberinde getirmiştir. Sanayi üretimindeki büyük artışlar, üretilen malların satılması için yeni pazarlar bulunması ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Tüm bu süreçle beraber dünya küreselleşme sürecine girmiştir. Küreselleşme süreci, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş süreciyle beraber hız kazanmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde görülen gelişmeler, küreselleşme sürecine hız katmıştır. Tüm bu küreselleşme süreci içerisinde uluslararası ilişkiler ekonomik, siyasi, ideolojik ve kültürel boyutta yoğunluk ve yaygınlık kazanmıştır. Küreselleşmenin tüm bu alanlarda hız kazanması, küresel ekonominin büyümesine de büyük katkı yapmıştır. Bu büyüme sürecinde, artan mal ve hizmet talebine bağlı olarak küresel enerji tüketiminde ciddi artışlar kaydedilmiştir ve fosil yakıtların kullanımı giderek artmıştır. Fosil yakıtların kullanımındaki artış ise çevre kirliliğinde ciddi artışlara yol açmıştır. Bir başka deyişle, küreselleşmenin ekonomik boyutu, ekolojik bozulmalar ve iklim değişikliğine neden olmuştur. Bu süreç içerisinde, iklim değişikliğinin ve çevre kirliliğinin giderek hızlanması sonucunda uluslararası kamuoyunun iklim değişikliği, çevre kirliliği gibi konulara olan ilgisi ciddi olarak artmıştır. Küresel iklim değişikliğinin hızlanmasıyla beraber, ekolojik kalkınmaya önem veren, fosil yakıtların sınırsızca kullanılmasına karşı olan pek çok sosyal ve politik organizasyon doğmuştur. Ayrıca, mevcut sosyal ve politik organizasyonlar da küresel iklim değişikliği konusundaki hassasiyetlerini artırmışlardır. Küresel iklim değişikliğinin ekonomik küreselleşme sonucunda ortaya çıkmasıyla paralel olarak, çevreci sosyal ve politik organizasyonlar da siyasi ve ideolojik küreselleşme sayesinde görüşlerini dünya çapında yayma imkanı bulmuşlardır. Bu çalışmanın amacı, küreselleşme ve yeşil ekonomi olgusu arasındaki karşılıklı etkileşimi ve dönüşümsel süreci analiz etmek ve politika önerilerinde bulunmaktır. Bu amaçla, çalışmanın ilk bölümünde küreselleşme olgusu, ekonomik, siyasi, ideolojik ve kültürel boyutta analiz edilmiş ve tarihsel süreci incelenmiştir. İkinci bölümde, küreselleşmedeki hızlanmayla beraber küresel iklim değişikliği ve çevre kirliliği analiz edilmiştir. Son bölümde ise çevreci sosyal ve politik organizasyonların yeşil ekonomi politikaları ve bu politikaların dünya çapında küreselleşmenin getirdiği araçları kullanarak etkinliğini artırması süreci analiz edilmiştir.

2. KÜRESELLEŞME

Küreselleşme kavramı, özellikle 1970'li yıllardan itibaren daha çok tartışılmaktadır. Teknolojik gelişmeler, küreselleşmenin zeminini hazırlamıştır. Küreselleşme konusunda birbirinden farklı çeşitli tanımlamalar vardır. Manfred Steger'e göre tüm bu tanımlamalar küreselleşme olgusunun temelinde yatan dört özelliği betimlemektedir. Birinci özellik; küreselleşme, geleneksel siyasi, coğrafi ve kültürel sınırları giderek aşan yeni toplumsal ağların ve faaliyetlerin yaratılmasını ve mevcut olanların çoğalmasını içermektedir. Küreselleşmenin ikinci özelliği, toplumsal ilişkilerin, faaliyetlerin ve karşılıklı bağımlılıkların genişlemesini ve yayılmasını ifade etmektedir. Üçüncü olarak, küreselleşme, toplumsal mübadelelerin yoğunlaşmasını ve ivme kazanmasını içerir. Dördüncü olarak, karşılıklı toplumsal ilişkilerin ve bağımlılıkların meydana gelmesi, yayılması ve yoğunlaşması sadece nesnel, yani maddi düzeyde ortaya çıkmamaktadır. İnsanlar, giderek artan bu ilişkilerin daha çok farkına varmaktadır. Bu da bu ilişkilerin gücünü artırmaktadır (Steger, 2006: 27-31).

Küreselleşmenin farklı yazarlar tarafından tanımlanmış çeşitli tanımları vardır. Antony Giddens 'a göre küreselleşme, dünyadaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması olarak tanımlanabilir. Giddens'a göre uzak yerellikleri birbirine bağlayan bu yoğunlaşma öyle bir şekilde gerçekleşmektedir ki, yerel olaylar, kilometrelerce uzaktaki olaylar tarafından biçimlendirilmekte ve bunun tersi de söz konusu olmaktadır. Frederic Jameson'a göre küreselleşme, bir dünya pazarı ufkunun yanı sıra, dünyadaki iletişimin muazzam ölçekte genişlemesi duygusunu da ifade eder. Jameson'a göre bu ikisi de modernitenin ilk dönemlerinden çok daha fazla elle tutulur ve dolaysız hale gelmiştir. (Steger, 2006: 28).

David Held'e göre küreselleşme toplumsal ilişkilerin ve işlemlerin uzamsal örgütlenmesinde kapsam, hız ve etki açısından ifade edilen bir dönüşümü içeren bir süreç olarak düşünülebilir. Held' göre bu dönüşüm kıtalararası veya bölgelerarası akışları ve faaliyet ağlarını, etkileşimi ve güç kullanımını meydana getirmektedir. Roland Robertson'a göre küreselleşme, bir kavram olarak hem dünyanın küçülmesine, hem de dünyadaki bilincin bir bütün olarak yoğunlaşmasına işaret etmektedir. James Mittelman'a göre küreselleşme toplumsal ilişkileri zaman ve uzay açısından sıkıştırarak küçültür (Steger, 2006: 28,29).

2.1. Küreselleşme Kavramının Tarihçesi

Küreselleşme kavramının ve sürecinin ilk ne zaman ortaya çıktığı bilinmemektedir. Fakat, küreselleşme sürecini insanlar ve toplumlar arasındaki ilişkilerin yoğunluğu temelinde değerlendirirsek, sürecin ortaya çıkış zamanını oldukça eski tarihlere kadar götürebiliriz. Örneğin, insanların buldukları yerlerden başka yerlere göç ve ticaret kervanlarının oluşturulması, binek hayvanların evcilleştirilmesi, büyük pazarların kurulması, ipek yolları ve deniz yolları kullanılarak yeni bölgelerin, yeni kıtaların keşfedilmesi süreçlerini küreselleşmeye temel olarak alabiliriz (Aktel, 2001:195).

Kavramın siyasal alanda dolaşıma girmesi ise 1980'li yıllarda Thatcher ve Reagan'ın temsil ettiği 'yeni sağ' iktidarların başa geçmesine rastlamıştır. Ekonomik anlamda küreselleşme kavramının tanımlanmasında ise öncülük Theodore Levitt'e aittir. Üretim ve sermayenin dünya çapında yayılması, toplumların tüketim kalıplarında yakınlaşmalar, uluslararası kuruluşların etkinliğinin artması, çok uluslu şirketlerin egemenliği gibi unsurları ön plana çıkaran tanımlar küreselleşmeyi ekonomik temelde ele alan ve Levitte' yaklaşan tanımlama çabalarıdır.

Küreselleşme sürecini kültürel boyutuyla ele alanlar ise Ritzer, Featherstone, Robertson ve Baudrillard'dır. Bu düşünürler yeni toplumun temel özelliğini 'tüketim toplumu' olarak nitelendirmektedirler. Kapitalist toplumun üretime yönelik bir yapıdan, tüketime yönelik bir yapıya kaydığını belirtmektedirler. Bu kişiler yükselen kültürel küreselleşme karşısında bireysel ve ulusal kültürlerin nasıl yaşayabileceklerini sorunsallaştırma eğilimi içerisinde olmuşlardır (Aktel, 2001: 196).

2.2. Küreselleşmenin Boyutları

İlk olarak ekonomik küreselleşmeden başlayabiliriz. Ekonomik küreselleşme, ülke ekonomilerinin dünya ekonomisiyle entegrasyonunu, dünyanın tek bir pazarda bütünleşmesini ifade etmektedir. Bir başka tanımla ekonomik küreselleşme, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin paralelinde, ülkeler arasında mal, sermaye ve emek akışkanlığının artması sonucunda ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerin yoğunlaşması ve ülkelerin birbirine yakınlaşması demektir. Ekonomik küreselleşme sürecinde, mal ve hizmet hareketleri ile uluslararası sermaye hareketleriyle ilgili sınır ötesi işlemler artmakta ve teknoloji dünya çapında daha hızlı bir şekilde yayılmaktadır (Çelik, 2012: 68).

Ekonomik küreselleşme, piyasa ekonomisinin gelişmesini, dünya çapında ekonomik örgütlenmelerin hız kazanmasını, serbest ticaretin yayılmasını, sermaye hareketlerinin olağanüstü serbestliğini, dış ticaret hacmindeki genişlemeyi ve çok uluslu şirketlerin faaliyetlerinin genişlemesini ve büyümesini getirmiştir (Aktel, 2001: 197).

Siyasal alanda küreselleşme kavramı ulusötesi düzenleyici ve yönetici kurumların örgütlenmesine ve liberal siyasal ideolojinin ve bu ideolojinin kurumsal biçimlerinin yayılmasına karşılık bulmak üzere kullanılmaktadır. Küreselleşme süreciyle birlikte birey, toplum ve devlet ilişkisinin yeniden tanımlanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu süreçte ulus devletin hakimiyeti sarsılmış, devletin etkin ve sınırlı bir yapıya kavuşturulması gereği yoğun bir şekilde tartışılmaya başlanmıştır. Bu süreçte yaşanan değişim devlet örgütlenmesinden vatandaşlık anlayışına, insan haklarından katılımcı demokrasiye, yerelleşmeden sivil toplum

örgütlerinin etkinlik kazanmasına kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsamakta, siyaset ve yönetim köklü değişimlerle karşı karşıya bulunmaktadır (Aktel, 2001: 200).

Küreselleşmenin bir diğer boyutu sosyo kültürel küreselleşmedir. Küreselleşme sürecinin hız kazanmasıyla beraber, ülkelerin tüketim ve davranış kalıpları giderek birbirine benzemeye başlamıştır. Tüketim alışkanlıkları, giyim, gelenek ve görenekler küresel boyutta birbirine benzemeye başlamıştır. Aynı zamanda sosyo kültürel küreselleşme, demokrasi, insan hakları, çevrenin korunması, AIDS, uyuşturucu ve terörizmle mücadele gibi bütün insanlığı ilgilendiren konularda ülkelerin ortak bir anlayışa ulaşmalarını ifade etmektedir (Çelik, 2012: 69).

Küreselleşmenin bir diğer boyutu ise teknolojik küreselleşmedir. 1980'li yıllardan itibaren bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerleme ve bu ilerlemelerin her alanda kullanımının yaygınlık kazanması dünyada mesafe ve mekan kavramının eski anlamını ortadan kaldırmıştır. Günümüzde çok hızlı bir şekilde ucuzlayarak yaygınlık kazanan bilgi ve iletişim teknolojileri, uluslar arasındaki değişim sürecinde küresel dönüşümü hızlandırmaktadır (Çelik, 2012: 67,68).

3. KÜRESEL ISINMA

İnsanlar tarafından atmosfere salınan gazların sera etkisi yaratması sonucunda dünya yüzeyinde sıcaklığın artmasına küresel ısınma adı verilir. Son 50 yıldır bu olay kolay bir biçimde saptanabilir duruma gelmiş ve önem kazanmıştır (Hekimoğlu ve Altındağ, 2008: 2).

Küresel ısınma, 'sera etkisinden' kaynaklanır. Bilindiği gibi, güneşten gelen ışınların bir kısmı atmosfer tarafından uzaya yansıtılmakta, bir kısmı ise yeryüzü tarafından emilmektedir. Bu ışınlar kısa dalgalıdır. Isınan yeryüzünden salınan ışınların önemli bir bölümü atmosfer tarafından emilmekte ve tekrar yeryüzüne yansıtılmaktadır. Bu ışınların bir kısmı da doğrudan uzaya gönderilmektedir. Yeryüzünün saldırdığı ışınlar ise uzun dalgalıdır.

Atmosferdeki gazlar güneşten gelen kısa dalgalı ışınlar karşı geçirgendir. Fakat bu gazlar yeryüzünden salınan uzun dalgalı ışınlar karşı daha az geçirgendir. Bu nedenle yere yakın kısımlar beklenenden daha fazla ısınmaktadır. Bu olaya sera etkisi denmektedir. Fakat bu, doğal sera etkisidir. Doğal sera etkisi, dünyanın ortalama sıcaklığını donma seviyesinin altındaki sıcaklıklar yerine, 15 derecede tutmaktadır. Küresel ısınma sorununa neden olan, doğal sera etkisi değildir.

Sanayi devriminden bugüne kadarki süreçte, sera gazı emisyonlarında ciddi artışlar olmuştur. Bu artış, atmosferdeki sera gazı yoğunluğunun olması gereken seviyenin üzerine çıkmasına neden olmuştur. Bu da dünya yüzeyinin ısınması gereken seviyeden daha çok ısınmasına sebebiyet vermiştir. Yani, doğal sera etkisinin etkisi ve gücü artmıştır.

Atmosferde bulunan başlıca sera türleri; su buharı, karbondioksit, metan, nitrozoksit, perflorokarbonlar, hidroflorokarbonlar ve kükürthekezflorid gibi gazlardır. Bunlar içerisinde karbondioksit, küresel ısınmaya en çok neden olan sera gazı türüdür (Alper ve Anbar, 2007: 18-19).

Küresel ısınmaya yol açan sera gazlarının büyük çoğunluğu fosil yakıtların yakılması kullanımı sonucunda ortaya çıkmaktadır. Sanayi devriminden bu yana, sera gazlarında çok ciddi artışlar görülmüştür. Bu artışların nedeni, sanayi üretiminde görülen olağanüstü artışlardır. Ekonomik küreselleşmenin artmasıyla birlikte, küresel ısınma da hız kazanmıştır.

Küreselleşme, küresel ısınmayı artırıcı yönde etki yapmıştır. Küreselleşme sürecinin yaygınlaşmasıyla birlikte, sanayi üretiminde çok ciddi artışlar görülmüştür. Bu artışlar, tüm dünyada üretim ve ticaretin artışıyla beraber gerçekleşmiştir. Üretim ve ticaretteki artış, tüketim artışını da beraberinde getirmiştir. Sanayi toplumunun tüketim toplumuna dönüşmesiyle beraber, kentleşme de hızlı bir şekilde artmıştır. Tüm bunlar kendi kendini besleyen bir sürece dönüşerek küresel enerji talebini olağanüstü ölçülerde artırmıştır. Bu da

fosil yakıtların daha fazla kullanılmasına yol açmıştır. Bu durum da küresel ısınmayı hızlandırmıştır.

4. YEŞİL EKONOMİ ARAYIŞLARI

Kalkınma, bir ekonomide halkın değer yargıları, dünya görüşü ile davranış ve tüketim kalıplarındaki değişimleri içeren kuramsal ve toplumsal yapıda dönüşüme yol açan büyüme olarak tanımlanır (Kaypak, 2011: 22). Kalkınma, gelişmekte olan ülkelerin, ekonomik, politik ve sosyal düzenlemeler yaparak gelişmiş ülkelerin seviyesine ulaşma çabasıdır. Bu düzenleme çabalarına milli gelirin ve üretimin artırılması, sosyal ve ekonomik yapının değiştirilmesi, halkın değer yargılarının gelişmesi gibi değişim ve dönüşümler de eklenebilir.

‘Büyüme’ kavramı genellikle gelişmiş ekonomiler için kullanılırken, ‘kalkınma’ kavramı az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için kullanılır. ‘Sürdürülebilir Kalkınma’ kavramı, kalkınmanın bir anlık değil, sürdürülebilir olmasını, süreklilik göstermesini ifade etmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, doğa ile insan arasında denge kurarak doğal kaynakları tüketmeden, gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına ve kalkınmasına imkan verecek şekilde yaşamı ve kalkınmayı programlama anlamını taşımaktadır (Kaypak, 2011: 22).

Dünyada sanayi üretimi, Sanayi Devrimiyle birlikte olağanüstü ölçülerde hız kazanmıştır. Sanayi üretimindeki bu artış, doğal kaynakların hızlı bir şekilde tüketilmesini de beraberinde getirmiştir. Bu noktada, klasik iktisatçıların doğal kaynakları sınırsız arz şeklinde görme varsayımları da, iktisatçıların uzun süre çevre sorunlarına duysuz kalmalarına neden olmuştur. Bu noktada ilk kez Thomas Malthus, nüfusun geometrik arttığını, doğal kaynakların ise aritmetik arttığını belirterek, çevre sorunlarına dikkat çekmiştir.

Bunların yanında, 2. Dünya Savaşı sonrasında ‘Keynesyen İktisat’ın egemen olmasıyla birlikte çevre sorunları daha fazla göz ardı edilir olmuştur. Politika yapımcılar, çevre sorunlarıyla ilgilenmek yerine, işsizliğin azaltılması, enflasyonun kontrol altında tutulması gibi kısa vadeli hedeflere yönelmişlerdir. Tüm bunlar, çevre sorunlarının uzun bir süre daha göz ardı edilmesine yol açmıştır. Bu süreç içerisinde çevre sorunları 1960’lı yılların sonundan itibaren ciddi artışlar göstermeye başlamıştır.

Bu dönemdeki temel anlayış ‘tepki ve tedavi’ anlayışıdır. Yani, önce çevre sorunlarını ortaya çıkmış, bu sorunların olumsuz sonuçlara ortaya çıkınca da bu sorunlarla baş edilebilir anlayışı egemen olmuştur. Fakat bu durumun sürdürülemezliği 1972 yılında ortaya çıkmıştır. 1968 yılında kurulan ‘Roma Kulübü’ bir grup entelektüel ‘Büyümenin Sınırları’ isimli bir rapor hazırlamıştır ve bu rapor 1972 yılında yayınlanmıştır. Bu rapor, ekonomi ve çevre arasındaki ilişkinin ülkelerin kalkınma politikalarında dikkate alınmasını savunmaktadır. Rapor, kalkınma politikalarının çevre üzerinde yarattığı tahribata dikkat çeken önemli bir uyarı niteliği taşımaktadır.

Aynı yıl ‘Dünya Sorunsalı’ adı verilen ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel sorunları küresel düzeyde incelemek ve çözüm üretmek amacıyla Birleşmiş Milletler (BM) tarafından Stockholm’de Çevre ve İnsan Konferansı düzenlenmiş ve bu konferans sonunda Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) kurulmuştur. ‘Büyümenin Sınırları’ raporunda, beş temel eğilim saptanmıştır. Bunlar: Sanayileşmenin hızlanması, hızlı nüfus artışı, yenilenemez kaynakların tükenmesi, yaygın beslenme eksikliği ve çevrenin yıkımıdır. Rapora göre, çevrenin tahribatı devam ederse önümüzdeki yüzyılda (21. Yüzyıl) büyümenin sınırlarına gelineceği ifade edilmiştir. (Kaypak, 2011:24).

Bu tarihten itibaren, ‘tepki ve tedavi’ anlayışından ‘tahmin ve önleme’ anlayışına geçilmiştir. Bu yeni anlayışa göre, çevre sorunları ortaya çıkmadan önce gerekli önlemler alınmalıdır. 1980’li yıllarla birlikte çevre sorunları artış göstermiştir. Bunun üzerine BM 1982 yılında ‘Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu’nu kurmuştur ve böylece kalkınma ve çevre konuları birlikte ele alınmaya başlanmıştır.

Bu komisyon 1987 yılında ‘Ortak Geleceğimiz’ adında bir rapor hazırlamıştır. Raporunda, 1960’lı yılların kalkınmacı yaklaşımlarıyla, 1970’li yılların çevreci yaklaşımları ‘sürdürülebilir kalkınma’ çatısı altında birleştirilmeye çalışılmıştır. Fakat bu strateji 1992 yılında Rio de Janeiro’da toplanan BM Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda uygulama alanı bulabilmiştir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı bu konferansla beraber olgunluk kazanmıştır. 2002 yılında da BM tarafından Rio + 10 olarak adlandırılan Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi düzenlenmiştir (Kaypak, 2011: 22-25).

5. SONUÇ ve TARTIŞMA

Küreselleşme, dünyayı şekillendiren en güçlü faktörlerden biridir. Özellikle Sanayi Devrimi’yle beraber, küreselleşme süreci hız kazanmıştır. Sanayi üretimi İngiltere’den başlayarak pek çok gelişmiş ülkede, ardından da dünya çapında yayılmıştır. Küreselleşme sürecinin hız kazanmasıyla birlikte tüketim de üretim artışına paralel olarak artmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojileri olağanüstü ölçülerde genişleme göstermiş, tüm dünya internet ağlarıyla birbirine bağlanmıştır.

Bu süreç içerisinde kentleşme de hızlanmış ve enerji talebi büyük ölçülerde artmıştır. Artan enerji talebiyle beraber fosil yakıtların da kullanımı artmıştır. Fosil yakıtların kullanımının artmasıyla birlikte, atmosfere salınan sera gazları da artış göstermiştir. Bu gazların sonucunda küresel ısınma dediğimiz sorun ortaya çıkmıştır. Küresel ısınmayla birlikte, tüm dünyada çevre sorunları artmış, doğal kaynaklar çok ciddi tahribat görmüştür. Bu süreçte ekosistem de zarar görmüş, pek çok türün soyu tükenmiş ya da türün devamlılığı tehlike altına girmiştir.

Küreselleşme süreci, özellikle ekonomik küreselleşmenin etkisiyle tüm dünyada küresel ısınmayı ve çevre kirliliğini artırmıştır. Bu sürecin etkisiyle, dünya çapında çevre kirliliğine dikkat çeken ve sürdürülebilir, ekolojik bir kalkınma programını savunan siyasal ve sosyal organizasyonlar ortaya çıkmıştır. Bunun yanında, mevcut sosyal ve siyasal organizasyonların da çevre duyarlılığı giderek artmıştır ve artmaktadır. Bu organizasyonlar, yine küreselleşmenin öğelerinden olan bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla seslerini tüm dünyaya duyurabilir duruma gelmişlerdir. Bu sayede, çevreci hareketler ve yeşil ekonomi arayışları dünya çapında hız kazanmaya başlamıştır. Buradaki dikkat çekici nokta, bu organizasyonların küreselleşmenin öğelerinden yararlanarak, yine küreselleşmenin ortaya çıkardığı küresel ısınmaya karşı politika üretmeleridir. Yani, küreselleşme bir yandan küresel ısınmayı artırırken, bir yandan da küresel ısınma konusunda hassas olan çevreci hareketlerin de güç kazanmasını sağlamaktadır.

Bu noktada sorulması gereken soru şudur: Bu iki eğilimden hangisi dünyanın geleceğini belirleyecektir? Bu noktada, tüm dünyadaki devletlere, sivil toplum örgütlerine büyük sorumluluk düşmektedir. Bu kuruluşlar, küreselleşme araçlarının küresel ısınmaya ve çevre kirliliğine yol açacak şekilde değil, yeşil ekonomi ve sürdürülebilir kalkınma politikalarını destekleyecek şekilde kullanmalıdırlar. Tüm dünyanın bu konuda yüksek bir çevre bilincini ve farkındalığını ortaya koyması gerekmektedir. Bu noktada, fosil yakıtlar yerine yenilenebilir enerji kaynakları teşvik edilmeli, ekolojik dengeyi bozucu faaliyetlerden kaçınılmalıdır. Dünyanın geleceği buna bağlıdır.

KAYNAKÇA

- Aktel, M. (2001). “Küreselleşme Süreci Ve Etki Alanları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 193-202.
- Anbar A. & Değer, A. (2007). “Küresel Isınmanın Dünya Ekonomisine Ve Türkiye Ekonomisine Etkileri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (4)
- Çelik, M. (2012). “Boyutları ve Farklı Algılarıyla Küreselleşme”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (32)
- Hekimoğlu, B. & Altındağ, M. (2008). “Küresel Isınma Ve İklim Değişikliği”, T.C. Samsun Valiliği İl Tarım Müdürlüğü, Samsun.

Kaypak, Ő. (2011). “Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Bir Çevre” *Karamanođlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik AraŐtırmalar Dergisi*, 19-33.

Steger, M. B. (Çeviri: Abdullah Ersoy) (2006). “Küreselleşme”, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.

